

B 284/miljö

Käsittelijä:
Ympäristö- ja luonnonvaravaliokunta

Liitteet :
- Ministerineuvoston ehdotus

Dnro 12-00240-4

Ympäristö- ja luonnonvaravaliokunnan mietintö koskien

**ministerineuvoston ehdotusta
pohjoismaiseksi kestäväen kehityksen
strategiaksi 2013–2025**

1. Valiokunnan ehdotus

Ympäristö- ja luonnonvaravaliokunta ehdottaa, että

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että se hyväksyy ja toteuttaa ministerineuvoston ehdotuksen pohjoismaiseksi kestäväen kehityksen strategiaksi (B 284/miljö) Pohjoismaiden neuvoston ehdottamin muutoksin ja sillä edellytyksellä, että ehdotukset konkreettisiksi panostuksiksi esitetään ministerineuvoston ehdotuksena vuonna 2013.

että se varmistaa, että asianomaiset sektorit ottavat strategian työnsä suunnittelun välittömäksi lähtökohdaksi ja priorisoivat tehtäviä strategian tavoitteiden mukaisesti ja että asiasta annetaan selonteko Pohjoismaiden neuvostolle vuonna 2013.

2. Taustaa

Med utgangspunkt i en statsministerdeklarasjon i 1998 har Nordisk ministerråd utarbeidet tre etterfølgende 4-års strategier, som har hatt som formål å fremme arbeidet med bærekraftig utvikling i Norden. Strategiene har både skissert de langsiktige mål og kortsiktige prioriteringer. Det har vært tale om overordnede tverrsektorielle rammer for arbeidet, som dekker de tre dimensjoner av bærekraftig utvikling, nemlig den økonomiske, sosiale og økologiske. I det foreliggende forslag til strategi er tidsrammene 2013 til 2025 og kultur er inkludert som en viktig dimensjon i tillegg til de tre andre dimensjoner.

Den foreslåtte strategi har som overordnede mål at de nordiske land suksessivt utvikler samfunn med mer bærekraftige velferdsmodeller og skaper en positiv endring innenfor en overskuelig tid. Nåværende og kommende generasjoner skal ha samfunn preget av sikkerhet, godt helbred og verdig liv. Rio-prinsippene om forsiktighet, forurensning- og produsentansvar samt substitusjonsprinsippet skal være veiledende.

I det fremlagte forslag til strategi, som skal gjelde fra 2013 og revideres ved behov, identifiseres fem hovedområder;

- velferd
- økosystemer
- klima
- ressursbruk
- samt utdanning, forskning og innovasjon

For hvert område beskrives to eller flere målsetninger fram til 2025, i alt 16 målsetninger. Det står at innen år 2025 skal det oppnås betydningsfulle resultater innenfor de prioriterte områder. Resultatene overvåkes ved hjelp av et sett indikatorer, som oppdateres årlig i en rapport.

Strategiens verdier og målsetninger skal integreres i fagministrenes sektorprogrammer, og omsettes til konkrete tiltak med målbare mål, som det fastslås i innledningen til strategien. Avslutningsvis står at Nordisk ministerråd skal også følge opp på Rio + 20 konferansen.

I følge forslaget vil samarbeidsministrene straks etter at strategien er vedtatt henstille til fagministrene at de rapporterer om de konkrete tiltak, som de vil være deres bidrag til oppfølging av strategien. Med utgangspunkt i de sektorvise rapporter vil det bli utarbeidet en redegjørelse til Nordisk råd, som fremlegges ved sesjonen i Oslo i 2013.

3. Remisbehandling

Under utvikling av strategien har et utkast til strategi vært til remisbehandling, som har inkludert Nordisk ministerråds fagsektorer og landene. Videre har et utvalg interesseorganisasjoner fått den til remisbehandling. Nordisk råds sekretariat har også sendt synspunkter under remisbehandlingen.

Miljø- og naturressursutvalget har hovedansvar for Nordisk råds behandling av ministerrådsforslaget. Forslaget vedrører også Velferdsutvalget, Medborger- og forbrukerutvalget, Næringsutvalget og Kultur- og utdanningsutvalget. Forslaget er derfor forelagt disse utvalg til vurdering innen den endelige behandling i Rådet.

Medborger- og forbrukerutvalget har i flere år arbeidet for å sikre at mangfold er en del av det nordiske samarbeidet som inkluderer likestilling og likebehandling med hensyn til kjønn, etnisitet, religion, alder, handikap og seksuell legning og er tilfredse med at disse aspekter inngår i hovedområdet om det nordiske velferdssystemet. Derutover noterer utvalget med tilfredshet at arbeidet med menneskerettigheter og ikke minst utfordringene med hensyn til menneskehandel blir prioritert.

I forhold til hovedsatsningsområdet om ressurser påpekes behovet for å inkludere forbrukeraspektet, ikke minst i forhold til den økende anvendelse av kjemikalier og nano-materialer i forskjellige produkter.

I forhold til mattrygghet og dyrehelse fremheves «One Health»-konseptet, dvs. at det arbeides ut fra en helhetstankegang og tverrsektorielt med forholdet mellom menneske-dyr-natur og miljø. Forebyggende arbeid med vekt på samarbeidet mellom human- og veterinærmedisin samt miljøsektoren for å unngå ytterligere spredning av resistensproblematikken bør vektlegges.

Velferdsutvalget fremhever sitt arbeid med Nordisk handlingsplan om sjeldne diagnoser og høyspesialisert behandling (A1514), TFI-II (Toppforskningsinitiativ II, velferd, helse og sosial (A 1505), og et felles nordisk

Pohjoismaiden neuvosto

B 284/miljö

Käsittelijä:
Ympäristö- ja luonnonvaravaliokunta

Liitteet :
- Ministerineuvoston ehdotus

Dnro 12-00240-4

elektronisk register for autorisert helsepersonell, grensehinder helse og sosial, ungdomsarbeidsløshet, et inkluderende arbeidsliv, utenforskap, fattigdom i Norden, barn og unge som er utsatt og hvilke konsekvenser det har i et langsiktig perspektiv, alkohol og tobakkspolitikk, doble demografiske utfordringer, helsesamarbeid på tvers av de nordiske grenser, organisering av helse- og sosialområdet, demografiske utfordringer, velferdsteknologi, ADHD problematikk, universell utforming, sosiale og helsemessige forskjeller og annet. Velferdsutvalget legger seg på overordnede nivå for å se en nordisk nytteverdi også i forhold til en sosialøkonomisk tilnærming innenfor velferdsområdet, som krever betydelige budsjettprioriteringer.

Velferdsutvalget ser det er positivt at Velferd er løftet opp som en av fem hovedprioriteringer i strategien. Det er helt nødvendig siden det er her det også vil være betydelige utfordringer i forhold til blant annet økonomi, det å opprettholde et godt velferdssamfunn og gode velferdstilbud til alle. Velferdsutvalget vil understreke viktigheten av at strategien er dynamisk og har muligheter for å endre seg innenfor det velferdspolitiske området, siden utfordringene innenfor helse- og sosialsektoren vil være betydelig i alle våre nordiske samfunn.

Det vil være viktig at sektorministrene i sine planer tenker bærekraftige løsninger samtidig visjonært for å videreutvikle sektoren og den velferdspolitiske arena og de utfordringer Norden står over for. Velferdsutvalget kan ikke se at Ministerrådsforslag B 284/miljø om bærekraftig utvikling har fått den nødvendige politiske realitetsbehandling, som er nødvendig for en så overgripende strategi som skal ha en levetid fra 2013 til 2025. Velferdsutvalget vil at B 284/miljø; om bærekraftig utvikling, utsettes til en endelig behandling og godkjenning under Temasesjonen 10-11. april 2013, Riksdagen, Sverige.

Kulturutvalget kan bakke opp om strategien.

Næringsutvalget har ikke realitetsbehandlet ministerrådsforslaget men vil løfte fram relevante substansspørsmål på en senere tidspunkt.

4. Ympäristövaliokunnan näkemykset

Ympäristö- ja luonnonvaravaliokunnan mielestä ehdotus muodostaa erittäin hyödyllisen yleiskehyksen, joka voi edistää alakohtaisten sektorien konkreettisen työn kytkemistä strategian yleistavoitteisiin, jonka mukaan maat vähitellen kehittävät kestävämmän hyvinvointimallin mukaisia yhteiskuntia ja saavat aikaan myönteistä muutosta lähitulevaisuudessa.

Valiokunta tukee ehdotusta yleistavoitteiksi sekä viiden painopistealueen tavoitteiksi. Se pitää erityisen mielenkiintoisena sitä, että kulttuuri sisällytetään strategiaan työkaluna. Kulttuuri voi edistää tarvittavaa kansallista osallistumista ja sitouttamista.

Tyytyväisenä pannaan merkille, että monimuotoisuus, johon sisältyy tasa-arvo ja yhdenvertaisuus sukupuolesta, etnisyydestä, uskonnosta, iästä, toimintarajoitteesta tai seksuaalisesta suuntautumisesta riippumatta, kuuluu pohjoismaista hyvinvointimallia koskevaan painopistealueeseen. Lisäksi todetaan tyytyväisenä, että ihmisoikeustyö ja erityisesti työ ihmiskaupaan liittyvien haasteiden parissa ovat etusijalla.

Yleistavoite menettää kuitenkin merkityksensä, mikäli asianomaiset sektorit eivät pidä strategiaa työnsä suunnittelun suorana lähtökohtana eivätkä priorisoi tehtäviä strategian mukaisesti. Tämä koskee esimerkiksi seuraavia sektoreita: energia, koulutus ja tutkimus, elinkeino mukaan lukien alkutuotanto, sosiaali- ja terveysala, kulttuuri ja ympäristö. Valiokunnan

Pohjoismaiden neuvosto

B 284/miljö

Käsittelijä:
Ympäristö- ja luonnonvaravaliokunta

Liitteet :
- Ministerineuvoston ehdotus

Dnro 12-00240-4

mielestä on hyvä asia, että sektoreilla on kunnianhimoisia tavoitteita panostuksilleen.

Valiokunta odottaa ministerineuvosto esittelevän konkreettiset panostukset vuonna 2013. Valiokunta panee merkille, että ministerineuvoston ehdotuksen mukaan konkreettiset panostukset esitellään selontekona. Valiokunta ei pidä tätä tyydyttävänä. Konkreettiset panostukset tulee esittää ministerineuvoston ehdotuksena ja käsitellä Pohjoismaiden neuvoston ala-kohtaisissa valiokunnissa sekä yleiskokouksessa.

Valiokunta on syyskuun kokouksessaan käsitellyt Pohjoismaiden ministerineuvoston laatimaa ympäristöyhteistyön toimintaohjelmaa sekä maa- ja metsätalous-, kalastus-, vesiviljely- ja elintarvikeyhteistyön puiteohjelmaa. Näissä ohjelmissa ei viitata suoraan kestävän kehityksen strategiaa koskevaan ehdotukseen eikä etenäkään sen tavoitteisiin. Valiokunta edellyttää, että ministerineuvosto korjaa asian.

Valiokunta toteaa lisäksi, että vuonna 2013 käynnistyvää strategiaa tulee tarkistaa tarvittaessa. Pohjoismaisen yhteistyön on oltava dynaamista ja sitä on sopeutettava jatkuvasti uusiin haasteisiin. Sen vuoksi valiokunta katsoo, että strategiaa tulee tarkistaa säännöllisesti ja vähintään joka neljäs vuosi.

Ilmastotavoitteeseen liittyen valiokunta viittaa valiokuntaehdotukseen pohjoismaisista rahoituslaitoksista (A 1569/miljö). Sijoitukset ilmasto-omaisiin energiaratkaisuihin ja ilmastomuutokseen sopeutumiseen vaativat paljon resursseja tulevina vuosina. Valiokunnan mielestä strategian neljännen luvun ilmastomuutokseen liittyviä tavoitteita koskien voidaan hyvin viitata pohjoismaisten rahoituslaitosten osuuteen ilmastotyössä. Samassa kohdassa olisi myös syytä todeta, että yksittäiset Pohjoismaat laativat kunnianhimoisia kansallisia tavoitteita kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseksi. Lisäksi saattaa olla tarpeen arvioida tavoitteita pohjautuen YK:n ilmastopaneelin arviolta 2013–2014 ilmestyvään uuteen arviointiin.

Luonnonvarojen kestävän käytön painopistealueeseen liittyen korostetaan kuluttajanäkökulman sisällyttämistarvetta syynä erityisesti kemikaalien ja nanomateriaalin lisääntynyt käyttö erilaisissa tuotteissa. Lisäksi kaivataan selkeämpää viittausta ruoan hankintaan kasvavan väestön tarpeisiin ja Pohjoismaiden asemaan tässä valtavassa haasteessa. Tämä voi hyvin sisältyä vuoteen 2025 ulottuviin tavoitteisiin. Tässä yhteydessä tulee korostaa elintarviketurvallisuutta ja eläinten terveyttä. Työssä tulee ajatella kokonaisvaltaisesti ja monialaisesti ihmisten, eläinten, luonnon ja ympäristön välistä suhdetta. Ennaltaehkäisevää työtä, jossa korostetaan ihmis- ja eläinlääketieteen sekä ympäristösektorin välistä yhteistyötä, painotetaan resistenssiongelman leviämisen estämiseksi.

Strategian pohjoismaisen hyvinvointimallin painopistealueeseen liittyen korostetaan, että strategian tulee olla dynaaminen, ja siihen on voitava tehdä tarvittaessa muutoksia hyvinvointipoliittisella alalla ja sitä on voitava sopeuttaa tuleviin muutoksiin. Sektorista vastaavien ministerien on otettava suunnitelmissaan huomioon sektorin kehittäminen sekä hyvinvointipoliittikan alan kestäviä ratkaisuja ja visionäärisiä tavoitteita.

Jalkauttamiseen, toteuttamiseen ja seurantaan liittyen valiokunta toteaa, että yhteistyöministerit tukevat toteuttamista aktiivisesti vuosittaisen budjetin kautta. Valiokunta pitää tätä erittäin tärkeänä. Se edistää sitä, että yksittäiset sektorit tekevät omilla vastualueillaan strategian tavoitteiden mukaisia priorisointeja ja pyrkivät yhteistyöhön muiden sektorien kanssa.

Valiokunta suhtautuu tyytyväisenä ehdotuksen Pohjoismaiden ministerineuvoston sihteeristön toiminnan ja toimitilojen hoitamisesta kestävän

Pohjoismaiden neuvosto

B 284/miljö

Käsittelijä:
Ympäristö- ja luonnonvaravaliokunta

Liitteet :
- Ministerineuvoston ehdotus

Dnro 12-00240-4

kehityksen periaatteiden mukaisesti ja tukee ajatusta koko toiminnan ympäristösertifioinnista.

5. Päätelmät

Edellä esitetyn perusteella ympäristö- ja luonnonvaravaliokunta ehdottaa, että Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että se hyväksyy ja toteuttaa ministerineuvoston ehdotuksen pohjoismaiseksi kestäväen kehityksen strategiaksi (B 284/miljö) Pohjoismaiden neuvoston ehdottamin muutoksin ja sillä edellytyksellä, että ehdotukset konkreettisiksi panostuksiksi esitetään ministerineuvoston ehdotuksena vuonna 2013.

että se varmistaa, että asianomaiset sektorit ottavat strategian työnsä suunnittelun välittömäksi lähtökohdaksi ja priorisoivat tehtäviä strategian tavoitteiden mukaisesti ja että asiasta annetaan selonteko Pohjoismaiden neuvostolle vuonna 2013.

Helsingissä 30. lokakuuta 2012

Álfheiður Ingadóttir (VG)

Anders Eriksson (ÅF)

Anita Brodén (fp)

Ann-Kristine Johansson (s), puheenjohtaja

Christina Gestrin (r.)

Eeva-Maria Maijala (kesk.)

Jan Lindholm (mp)

Kim Kielsen (S)

Lauri Heikkilä (ps.)

Margareta Sandstedt (SD)

Oskar J. Grimstad (FrP)

Stefan Capland (M)

Thomas Danielsen (V)

Tore Hagebakken (A)

Pohjoismaiden neuvosto

B 284/miljö

Käsittelijä:

Ympäristö- ja luonnonvaravaliokunta

Liitteet :

- Ministerineuvoston ehdotus

Dnro 12-00240-4

B 284/miljö

Käsittelijä:
Ympäristö- ja luonnonvarava-
liokunta

Liitteet :
- Ministerineuvoston ehdotus

Dnro 12-00240-4

Ministerineuvoston ehdotus Hyvä elämä kestävässä Pohjolassa – Kestävän kehityksen pohjoismainen strategia

Pohjoismaisen kestävä kehityksen strategian tavoite

Pohjoismainen kestävä kehityksen strategia on Pohjoismaiden ministerineuvoston yleinen sektorienvälinen ohjausasiakirja. Kestävyyden näkökulma on sisällytettävä kaikkeen Pohjoismaiden ministerineuvostossa tehtävään työhön. Pohjoismaiden ministerineuvosto priorisoi pohjoismaisen yhteistyön kautta aiheita, prosesseja ja hankkeita, jotka edistävät kestävä kehitystä.

Kestävän kehityksen pohjoismainen yhteistyö käynnistyi pääministerien vuonna 1998 antamalla julkilausumalla. Ensimmäinen pohjoismainen kestävä kehityksen strategia tuli voimaan vuonna 2001. Sitä on tarkistettu säännöllisesti, ja vuonna 2008 hyväksyttiin myös uusi pääministerien julkilausuma. Tämä strategia on neljäs yhteispohjoismainen kestävä kehityksen strategia, ja sillä edistetään sektorienvälistä yhteistyötä ministerineuvostossa. Strategia keskittyy niihin alueisiin, joilla Pohjoismailla on yhteisiä intressejä ja haasteita sekä erityisen hyvät edellytykset edistää kestävä kehitystä ja joilla pohjoismainen yhteistyö tuottaa lisäarvoa, parantaa osaamista ja tehostaa resurssienkäyttöä.

Strategian yleistavoite on, että Pohjoismaat kehittävät yhteiskuntaa vähitellen yhä kestävämmän hyvinvoinnin suuntaan ja saavat aikaan myönteisiä muutoksia lähitulevaisuudessa. Vuoteen 2025 mennessä saavutetaan merkittäviä tuloksia priorisoiduilla alueilla. Myös Pohjoismaiden ministerineuvoston ja sen sihteeristön oman toiminnan ja toimitilojen tulee olla kestävä. Yksi mahdollinen keino on koko toiminnan ympäristösertifioiminen.

Pohjoismaiden ministerineuvosto edistää pohjoismaista yhteistyötä korkean työllisyysasteen, kestävä kasvun ja paremman kilpailukyvyyn hyväksi. Varovaisuusperiaate, saastuttaja maksaa -periaate, tuottajavastuu sekä korvaamisperiaate ohjaavat työtä, samoin ulkoisten kustannusten sisällyttäminen tuotteiden hintaan. Nämä kestävä kehityksen tavoitteet ja periaatteet sisällytetään vastedeskin kaikkien ministerineuvostojen työhön ja otetaan huomioon tärkeiden kansainvälisten prosessien yhteydessä.

Tässä neljännen pohjoismaisen kestävä kehityksen strategiassa on uusittu vuoteen 2020 ulottuvat yleistavoitteet, jotka ovat nyt voimassa vuoteen 2025 saakka. Strategian tavoitteet sisällytetään eri ministerineuvostojen sektoriohjelmiin ja muunnetaan konkreettisiksi toimenpiteiksi, joiden tavoitteet ovat mitattavissa. Pohjoismaiden ministerineuvosto aikoo esit-

tää selonteon näistä konkreettisista toimenpiteistä Pohjoismaiden neuvoston istunnossa 2013.

Strategian tavoitteet priorisoiduilla alueilla noudattavat hyvin pääministerien vihreän kasvun aloitetta. Pohjoismainen strategia voi toimia myös yhteisten esitysten pohjana kestävästä kehitystä käsittelevillä kansainvälisillä foorumeilla.

Strategiaprosessi

Pohjoismainen yhteistyökomitea (NSK) päätti kesäkuussa 2011, että pohjoismainen kestävä kehityksen strategia tarkistetaan vuoden 2012 loppuun mennessä. NSK määritteli projektitoimeksiannossaan, että tarkistuksen tarkoituksena on luoda Pohjoismaiden ministerineuvoston kestävä kehityksen työlle kunnianhimoinen ohjausasiakirja, jonka vaikuttavuus ministerineuvoston toiminnassa on suuri ja johon sekä NSK/MR-SAM että eri ministerineuvostot tuntevat vahvaa omistajuutta. Toimeksiantoon sisältyi myös Pohjoismaiden kehityssuuntauksia kuvailevien kestävä kehityksen pohjoismaisten mittareiden laatiminen.

NSK päätti lisäksi, että uudessa strategiassa tulee olla vain muutama sektorienväläinen aihe, jotka sisältävät tulevaa pohjoismaista kestävä kehityksen yhteistyötä koskevia ajankohtaisia, konkreettisia ja mitattavia tavoitteita. Uusien pohjoismaisten kestävä kehityksen mittareiden tulee sisältää pari avainindikaattoria kustakin aiheesta ja niiden on kytkeydyttävä selkeästi strategian tavoitteisiin ja nojaututtava olemassa olevaan tietoon. Pohjoismaat päättivät samalla pyrkiä saamaan vahvan pääministerien julilausuman kestävästä kehityksestä.

Uuden strategiaehdotuksen laatiminen annettiin Pohjoismaiden ministerineuvoston kestävä kehityksen asiantuntijaryhmän tehtäväksi. Ryhmää avusti ulkopuolinen konsultti. Norja on toiminut ryhmän puheenjohtajana ja kantanut päävastuun prosessista.

Pohjoismaiden ministerineuvoston eri sektorit on osallistettu strategiatyöhön sektorienvälisissä kokouksissa, ja ne ovat voineet lähettää kirjallisia ehdotuksia ja antaa lausuntoja. Strategia on ollut lausunnolla myös maissa ja joissakin kansallisissa etujärjestöissä.

Tiivistelmä sisällöstä

Strategia tarjoaa pitkän aikavälin suuntaviivat Pohjoismaiden ministerineuvoston työlle viidellä sektorienvälisellä painopistealueella vuoteen 2025 saakka. Uusi strategia on voimassa toistaiseksi, ja sitä tarkistetaan tarvittaessa.

Pohjoismainen hyvinvointimalli

Pohjoismaiden talouskehityksen tulee olla vakaata, kestävä ja tervettä. Pohjoismaisen hyvinvointimallin rahoituksen kestävyys varmistetaan väestönkehityksen valossa. Työllisyysastetta ja työn tarjontaa lisätään Pohjoismaissa. Rakenteellista työttömyyttä vähennetään kiinnittäen erityistä huomiota nuorisotyöttömyyteen.

Terveys- ja hyvinvointipolitiikkaa kehitetään, niin että maat säilyttävät sosiaaliset turvaverkkonsa ja ehkäisevät heikkojen ryhmien syrjäytymistä varmistuen samalla Pohjoismaiden kilpailukyvyyn. Sosiaali- ja terveydenhuollon laatua ja turvallisuutta parannetaan. Kansanterveyttä parannetaan koko väestön osalta ja priorisoidaan ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä.

Tasa-arvoa ja sosiaalista yhtenäisyyttä edistetään sukupuolen, etnisyyden, uskonnon, vakaumuksen, toimintakyvyn, iän ja seksuaalisen suuntautumisen suhteen. Ihmisoikeuksien alueella toteutetaan ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä esimerkiksi köyhyyden ja ihmiskaupan poistamiseksi.

Pohjoismaiden neuvosto

B 284/miljö

Käsittelijä:
Ympäristö- ja luonnonvaravaliokunta

Liitteet :
- Ministerineuvoston ehdotus

Dnro 12-00240-4

Myös kulttuurin merkitys ja tehtävä selvitetään, ja niitä vahvistetaan Pohjoismaiden kestävä kehityksen hyväksi tehtävässä työssä.

Elinvoimaiset ekosysteemit

Pohjoismaiden luonnon monimuotoisuutta vahvistetaan, niin että ekosysteemit säilyvät vahvoina ja tuottavat vastedeskin välttämättömiä ekosysteempipalveluja hyvinvoinnin luomiseksi. Osaamista ekosysteempipalvelujen arvosta vahvistetaan, mikä voi auttaa kehittämään ohjauskeinoja, jotka puolestaan kannustavat säilyttämään ja käyttämään kestäväällä tavalla luonnon monimuotoisuutta.

Pohjoismaiden merialueiden ekologinen tila tulee olemaan hyvä, ja alueita käytetään kestäväällä tavalla. Pohjoismaiden merialueiden hallinnan pohjana on tieto ja ekosysteemiin perustuva lähestymistapa. Itämeren rehevöityminen vähenee ja Itämeren ympäristön ja vesialueiden ekologinen tila paranee. Pohjoismaiden maaekosysteemien ekologinen tila on hyvä, ja ekosysteemien suojelu ja kestävä käyttö ovat tasapainossa. Metsien kestävä käyttö varmistetaan suojelun ja hyvän hallinnan avulla ja huomiota kiinnitetään metsien monipuolisiin tehtäviin ja ekosysteempipalveluihin. Ilman epäpuhtauksien ympäristölle ja ihmisille aiheuttamia haittoja vähennetään.

Muuttunut ilmasto

Pohjoismaista energiahuoltoa kehitetään kestävämmäksi. Panostuksia uusiutuvaan energiaan ja energiankäytön tehostamiseen lisätään Pohjoismaissa. Talouskasvu irrotetaan uusiutumattoman energian kulutuksesta. Kulutusjoustoa lisätään Pohjoismaiden sähkömarkkinoilla.

Pohjoismaat toimivat sen puolesta, että viimeistään vuonna 2015 saadaan aikaan maailmanlaajuinen ilmastopöytäkirja, joka tulee voimaan vuonna 2020. Kaikkia maita velvoittavalla sopimuksella rajoitetaan maapallon lämpeneminen korkeintaan kahteen celsiusasteeseen. Pohjoismaat pyrkivät sisällyttämään ympäristön ja ilmaston kehitysyhteistyöhön sekä hyvinvointi- ja työllisyysnäkökulmat ilmastotyöhön.

Maapallon luonnonvarojen kestävä käyttö

Pohjoismaat korvaavat kestävämmän kulutuskulttuurin kestävämmällä kierrätyskulttuurilla, joka perustuu ympäristömyönteiseen tuotantoon ja kulutukseen. Kestävää kulutusta ja tuotantoa lisätään kehittämällä lainsäädäntöä ja taloudellisia ohjauskeinoja. Pohjoismaiseen ympäristömerkintäjärjestelmä Joutsenmerkkiin liittyvää työtä kehitetään ja vahvistetaan. Vihreisiin tekniisiin normeihin ja standardeihin, muun muassa julkisiin hankintastandardeihin, liittyvää pohjoismaista yhteistyötä lisätään.

Pohjoismaat irrottavat kestävämmän luonnonvarojen käytön talouskasvusta lisäämällä resurssitehokkuuden, kierrätyksen ja kestävä jätetuotannon osuutta. Tuotannon, tavaroiden ja jätteen ympäristövaikutukset on minimoitu koko elinkaaren aikana, mukaan lukien haitalliset terveys- ja ympäristövaikutukset. Uusien yhteisten tekniikoiden ja menetelmien kehittäminen edistää kestävämpää jätteenkäsittelyä Pohjoismaissa.

Koulutus, tutkimus ja innovaatio

Tietämys kestävästä kehityksestä sisällytetään opetukseen kaikilla tasoilla. Useimmat pohjoismaiset nuoret saavat koulutuksen, joka antaa heille elinkeinoelämän kaipaamaa osaamista.

Pohjoismaat ryhtyvät tieteidenväliseen pohjoismaiseen koulutus- ja tutkimuspanostukseen tukeakseen kestävä kehitystä, erityisesti kestävä kasvun sekä hyvinvoinnin ja terveyden alueella. Tieteellisiä tuloksia käytetään entistä suuremmissa määrin päätöksentekopohjana politiikan muotoilussa.

Pohjoismaiden neuvosto

B 284/miljö

Käsittelijä:
Ympäristö- ja luonnonvaravaliokunta

Liitteet :
- Ministerineuvoston ehdotus

Dnro 12-00240-4

Pohjoismaat ovat edelläkävijäalue ympäristötekniikoiden ja sosiaalisten innovaatioiden kehittämisessä kestäväen kasvun ja kestäväen kehityksen tueksi. Kestävien sijoitusten ja yritysten rahoitusta koordinoidaan ja vahvistetaan.

Resurssit ja budjetti

Strategian toteutus Pohjoismaiden ministerineuvostossa rahoitetaan Pohjoismaiden ministerineuvoston budjetista. Asianomaisilla ministerineuvostoilla on oman sektoribudjettinsa puitteissa vastuu toteutuksen rahoituksesta. Erityisen tärkeitä ovat strategian eri painopistealueiden tavoitteet.

Ministerineuvoston budjetissa on oltava erityinen kestäväen kehityksen määräraha, jota käytetään uuden strategian täytäntöönpanoa edistävien yhteispohjoismaisten toiminta-aloitteiden käynnistämiseen. Aloitteet täyttävät pohjoismaisen hyödyn vaatimuksen, ovat sektorienvälisiä ja innovatiivisia ja sisältävät kestäväen kehityksen kolme näkökulmaa. Näitä varoja käytetään eri ministerineuvostojen kestäväen kehitykseen liittyvän työn tukemiseen. Kestäväen kehityksen määräraha auttaa myös vahvistamaan tiedotusta ministerineuvoston kestäväen kehityksen työstä, mukaan lukien kestäväen kehityksen pohjoismaisten mittareiden käyttö. Kestäväen kehityksen määräraha voidaan käyttää paitsi Pohjoismaissa myös kestäväen kehitykseen liittyvän pohjoismaisen yhteistyön edistämiseen Pohjoismaiden lähialueilla ja kansainvälisesti. Pohjoismaiden ministerineuvosto seuraa myös Rio+20-konferenssia.

Toteutus ja seuranta

Strategia jalkautetaan Pohjoismaiden neuvostossa esittelemällä se ministerineuvoston ehdotuksena. Strategia luo pohjan Pohjoismaiden ministerineuvoston kestäväen kehityksen budjetille ja pitkän aikavälin työlle kestäväen kehityksen parissa.

Yhteistyöministereillä on pääministereihin nähden koordinoiva ja avustava rooli ja siten yleisvastuu strategian toteutuksen sektorienvälisestä koordinoinnista. Yhteistyöministereillä on vastuu tiedotuksesta, raportoinnista sekä strategian arvioinnista ja tarkistuksesta. Pohjoismaiden ministerineuvoston kestäväen kehityksen asiantuntijaryhmä avustaa yhteistyöministereitä kestäväen kehityksen työssä. Pohjoismaiden ministerineuvoston sihteeristö huolehtii strategian toteutuksen ja seurannan sihteeristötehtävistä.

Strategia toteutus tapahtuu ministerineuvoston eri yhteistyöalueilla. Strategian tavoitteet sisällytetään eri ministerineuvostojen sektoriohjelmiin ja muunnetaan konkreettisiksi toimenpiteiksi, joiden tavoitteet ovat mitattavissa. Ministerineuvostot organisoivat itse koordinoitusti muiden asianomaisten sektoreiden kanssa strategian toteutuksen, tutkivat toteutuksen edistymistä ja osallistuvat sen raportointiin ja arviointiin. Kestävää kehitystä edistetään myös yhteistyössä pohjoismaisten laitosten ja yhteistyöelinten kanssa.

Sektorienvälistä yhteistyötä tuetaan ministerineuvostossa muun muassa edistämällä sektorienvälistä vuoropuhelua ja kokemustenvaihtoa strategiasta ja sen tavoitteista sekä niiden merkityksestä kullekin sektorille. Kullekin sektorille nimetään erityiset kestäväen kehityksen yhteyshenkilöt tarkoituksenaan helpottaa viestintää ministerineuvoston koko organisaatiossa ja jalkauttaa kestävyysasiat johdonmukaisemmin toimintaan. Lisäksi harjetaan uusien arviointi-, raportointi- ja viestintävälineiden kehittämistä kestäväen kehitykseen liittyvän toiminnan tuloksia varten.

Pohjoismaisia kestäväen kehityksen mittareita päivitetään jatkuvasti. Lisäksi laaditaan vuotuiset mittariraportit, niin että raportoidaessa kestäväen kehityksen strategian täytäntöönpanosta voidaan seurata Pohjoismaissa tapahtuvaa kehitystä.

Pohjoismaiden neuvosto

B 284/miljö

Käsittelijä:
Ympäristö- ja luonnonvaravaliokunta

Liitteet :
- Ministerineuvoston ehdotus

Dnro 12-00240-4

Liite:

Pohjoismaiden neuvosto

B 284/miljö

Käsittelijä:
Ympäristö- ja luonnonvarava-
liokunta

Liitteet :
- Ministerineuvoston ehdotus

Dnro 12-00240-4

Hyvä elämä kestä- vässä Pohjolassa

Pohjoismainen kestävä kehityksen
strategia

15.11.2012

1. Pohjoismainen näkökulma kestäväan kehitykseen

Kestävän kehityksen strategia muodostaa yleiset sektorienväliset puitteet Pohjoismaiden ministerineuvoston työlle. Kestävällä kehityksellä¹ on kolme toisistaan riippuvaista ulottuvuutta: taloudellinen, sosiaalinen ja ekologinen. Mikään niistä ei saa vaarantaa muiden ulottuvuuksien kehityksen edellytyksiä. Myös kulttuurilla on suuri merkitys pohjoismaisille arvoille. Tämä koskee muun muassa elämäntyyliä, kulutusmallia ja suhdetta luontoon sekä yhteiskunnan muutosprosessien hyväksyntää. Sen vuoksi on tärkeää sisällyttää kulttuuriseikat kestäväan kehityksen työhön.

Pohjoismaat² ovat määrittäneet jo varhain asemansa kestävässä yhteiskunnan kehityksessä. Pohjoismaisen hyvinvointimallin perustan muodostavat kaikkien ihmisten yhtäläinen arvo, ihmisoikeuksien kunnioittaminen, oikeudenmukaisuus, yhdenvertaisuus, hyvä hallinto, vähäinen korruptio, demokratia sekä terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen. Muita tärkeitä peruskielisiä ovat tasa-arvo, avoimuus ja osallistuminen. Pohjoismaiden menestys on myös sen ansiota, että maat omaksuivat jo varhaisessa vaiheessa taloudellisen avoimuuden ja vapaakaupan. Vuosikymmenien aikana toteutetut tavoitteelliset ympäristötoimet ovat parantaneet ympäristön tilaa monilla alueilla. Pohjoismailla on runsaat luonnonvarat ja niihin perustuvat alkutuotantosektorit, kuten metsätalous, maatalous, kalastus ja kaivostoiminta. Tämä luo pohjan elävälle maaseudulle. Talouden ja kestäväan kehityksen vahvistamiseksi on tärkeää käyttää näitä luonnonvaroja kuluttamatta niitä loppuun. Kestävä hallinto vahvistaa Pohjoismaiden talouksia. Tiukat ympäristövaatimukset ovat kannustaneet osaamisen parantamiseen ja tekniseen kehitykseen, mikä puolestaan on edistänyt ympäristöteknologiaviennin kasvua.

Ihmisten terveys ja hyvinvointi kytkeytyvät hyvään elinympäristöön. Mahdollisuus monipuoliseen ulkoiluun ja viheralueilla liikkumiseen on tärkeä osa ihmisen hyvinvointia. Se auttaa myös ymmärtämään, millaisia toimenpiteitä ja uusia käyttäytymismalleja tarvitaan, jotta kehityksestä saadaan kestävämpää.

Pohjoismailla on samaan aikaan edessään monia haasteita. Niiden kohtamiseen tarvitaan sektorienvälisiä toimenpiteitä, joihin on sisällytettävä kestäväan kehityksen periaate. Kulutuksen kasvu on aiheuttanut sen, että pohjoismaisen toiminnan yhteenlaskettu ekologinen jalanjälki on kasvanut yhä suuremmaksi. Myös väestönkehityksen muutos on pohjoismaisen hyvinvointimallin avainhaasteita. Tämän lisäksi on useita tekijöitä, jotka johtuvat Euroopan ja muun maailman yleisen taloudellisen tilanteen muutoksista.

Pohjoismaiden ministerineuvosto tukee Pohjoismaita niiden pyrkiessä vähä vähältä parantamaan sekä nykyisten että tulevien sukupolvien hyvinvointia ja elämänlaatua suojelemalla ja hoitamalla maapallon kykyä ylläpitää elämän koko monimuotoisuutta, mikä edistää entistä kestävämpää hyvinvoin-

¹ **Kestäväan kehityksen määritelmä** (Brundlandin komission määritelmä): "Kestävä kehitys turvaa tämän päivän tarpeet vaarantamatta tulevien sukupolvien mahdollisuuksia omien tarpeidensa tyydyttämiseen."

² **Pohjoismailla** tarkoitetaan Suomea, Ruotsia, Norjaa, Tanskaa, Islantia, Ahvenanmaata, Färsaaria ja Grönlantia.

Pohjoismaiden neuvosto

B 284/miljö

Käsittelijä:
Ympäristö- ja luonnonvaravaliokunta

Liitteet :
- Ministerineuvoston ehdotus

Dnro 12-00240-4

timallia.

Saavuttaakseen tämän päämäärän Pohjoismaiden on siirryttävä vähitellen yhä vihreämpään talouteen³. Myös Pohjoismaiden ministerineuvoston ja Pohjoismaiden ministerineuvoston sihteeristön oman toiminnan ja toimintojen tulee olla kestävä. Yksi mahdollinen tapa on koko toiminnan ympäristösertifioiminen. Tämä voisi koskea myös Pohjoismaiden neuvostoa ja Pohjoismaista kulttuurirahastoa.

Vihreästä kasvusta on tullut monille maille ja alueille keskeinen tavoite, johon ne pyrkivät selviytyäkseen suurista ympäristö-, ilmasto- ja energiahaasteista ja ylläpitääkseen samalla myönteistä talouskasvua. Vihreiden ratkaisujen markkinat kasvavat, ja Pohjoismailla on mahdollisuus edistää niillä markkina-asemaansa. Pohjoismaiden pääministerien vihreän kasvun aloitteella on tässä yhteydessä suuri merkitys. Kilpailukykyä ja kasvua vahvistetaan tehokkaammalla resurssienkäytöllä, kestävämmällä energiankäytöllä ja energiahuollolla sekä luonnonvaroja koskevalla selkeämmällä lainsäädännöllä ja hinnoittelulla.

1.1 Strategian tavoite ja soveltamisalue

Kestävän kehityksen pohjoismainen yhteistyö käynnistyi pääministerien vuonna 1998 antamalla julkilausumalla. Ensimmäinen pohjoismainen kestävä kehityksen strategia tuli voimaan vuonna 2001, ja sitä on tarkistettu säännöllisesti. Uusi pääministerien julkilausuma hyväksyttiin vuonna 2008. Tämä on neljäs pohjoismainen kestävä kehityksen strategia. Se on voimassa toistaiseksi ja sitä tarkistetaan tarvittaessa.

Strategia keskittyy alueisiin, joilla Pohjoismailla on yhteiset intressit ja haasteet ja joilla on erityisen hyvät edellytykset edistää kestävä kehitystä. Pohjoismaisen yhteistyön tulee myös tuottaa lisäarvoa, parantaa osaamista ja tehostaa resurssienkäyttöä. Strategia tarjoaa pitkän aikavälin suuntaviivat ministerineuvoston työlle vuoteen 2025, ja sen tavoitteena on edistää Pohjoismaiden ministerineuvoston sektorienvälistä yhteistyötä seuraavilla painopistealueilla: pohjoismainen hyvinvointimalli, elinvoimaiset ekosysteemit, muuttunut ilmasto, maapallon luonnonvarojen kestävä käyttö sekä koulutus, tutkimus ja innovaatiot. Kehitystä seurataan mittareilla, joita laaditaan jokaiselle painopistealueelle.

³ **Vihreän talouden määritelmä (vapaa käänös UNEPin määritelmästä):** Vihreä talous edistää ihmisten hyvinvointia ja oikeudenmukaisuutta ja ehkäisee samalla ympäristöriskejä ja luonnonvarojen ehtymistä. Lyhyesti sanottuna kestävä talous on vähähiilinen ja resurssitehokas ja käsittää kaikki ihmiset. Tulotasojen ja työllisyyksien kasvua ohjataan kestävässä taloudessa julkisilla ja yksityisillä investoinneilla, jotka vähentävät hiilidioksidin ja epäpuhtauksien päästöjä, vahvistavat resurssitehokkuutta ja ehkäisevät luonnon monimuotoisuuden ja ekosysteemipalvelujen hupenemista. Näitä investointeja on tuettava kohdennetuilla julkisilla avustuksilla, poliittisilla uudistuksilla ja uusilla järjestelyillä. Tämä kehitysväylä ylläpitää, vahvistaa ja tarvittaessa palauttaa luonnonpääoman perustavana taloudellisena voimavarana ja julkisten etujen lähteenä erityisesti köyhille, joiden elanto ja turvallisuus ovat erittäin riippuvaisia luonnosta.

Pohjoismaiden neuvosto

B 284/miljö

Käsittelijä:
Ympäristö- ja luonnonvaravaliokunta

Liitteet :
- Ministerineuvoston ehdotus

Dnro 12-00240-4

Strategian yhteinen arvoperusta ja yhteiset tavoitteet sisällytetään eri ministerineuvostojen sektoriohjelmiin ja muunnetaan konkreettisiksi toimenpiteiksi, joiden tavoitteet ovat mitattavissa. Ministerineuvostot organisoivat yhdessä strategian toteutuksen, tutkivat toteutuksen edistymistä ja osallistuvat sen raportointiin ja arviointiin. Pohjoismaiden strategia voi toimia myös yhteisten esitysten pohjana kestävästä kehitystä käsittelevillä kansainvälisillä foorumeilla.

1.2 Pohjoismaiden kestävästä kehityksen työn yleiset tavoitteet ja periaatteet

Kestävyysnäkökulma on sisällytettävä kaikkeen Pohjoismaiden ministerineuvostossa tehtävään työhön. Pohjoismaiden ministerineuvosto priorisoi pohjoismaiden yhteistyön kautta aiheita, prosesseja ja hankkeita, jotka edistävät kestävästä kehitystä. Näin Pohjoismaiden ministerineuvosto voi innostaa Pohjoismaita sekä muita maita ja alueita omiin konkreettisiin tavoitteisiin ja aloitteisiin.

Strategian yleistavoitteena on, että Pohjoismaista kehitetään vähitellen yhä kestävämpiä hyvinvointiyhteiskuntia ja että lähitulevaisuudessa saadaan aikaan myönteisiä muutoksia. Vuoteen 2025 mennessä on tarkoitus saavuttaa merkittäviä tuloksia priorisoiduilla alueilla. Tavoitteen mukaan nykyisille ja tuleville sukupolville varmistetaan turvallinen, terveellinen ja ihmisarvoinen elämä. Yhteiskunnassa luodaan vankka tietoisuus kestävästä kehityksestä johtavista toimenpiteistä ja prosesseista.

Pohjoismaiden ministerineuvosto edistää pohjoismaista yhteistyötä korkean työllisyysasteen, vihreän kasvun ja paremman kilpailukykyyn hyväksi. Varovaisuusperiaate⁴, saastuttaja maksaa -periaate⁵, tuottajavastuu sekä korvaamisperiaate⁶ ohjaavat työtä. Lisäksi ulkoiset kustannukset on sisällytettävä tuotteiden hintaan entistä suuremmissa määrin. Alkuperäiskansoilla on erityinen asema kestävästä kehityksen aikaansaamisessa. Nämä tavoitteet ja periaatteet sisällytetään edelleenkin eri ministerineuvostojen työhön ja tärkeisiin kansainvälisiin yhteyksiin.

2. Pohjoismaiden hyvinvointimalli

Kestävä kehitys ja pohjoismaiden hyvinvointimallin kehitys kulkevat käsi kädessä. Pohjoismaat ovat onnistuneet merkittävällä tavalla yhdistämään kunnianhimoiset ympäristötavoitteet, korkean tulotason, talouskasvun, vakaan makrotalouden ja sosiaalisen hyvinvoinnin. Sosiaalinen yhtenäisyys, kansanterveys, toimiva sosiaaliturva, hyvä työympäristö, palkkoja ja työsuhte-ehtoja säätelevät sopimukset, sosiaalipalvelut, terveyden- ja sairaanhoito, korkea työmarkkinoille osallistumisen aste ja ympäristönsuojelu vievät eteenpäin kehitystä, elämänlaatua ja turvallisuutta. Pohjoismaiden hyvinvointimallin perusta on yhteisessä poliittisessä tahtotilassa, mikä on

⁴ **Varovaisuusperiaate:** Jos on olemassa vakavan tai peruuttamattoman vahingon uhka, tieteellisten todisteiden puutetta ei saa käyttää verukkeena sille, että lykätään ympäristön pilaantumista estävien kustannustehokkaiden toimenpiteiden toteuttamista.

⁵ **Saastuttaja maksaa -periaate, ns. polluter pays principle – PPP:** Saastuttaja maksaa saastumisesta aiheutuneet kustannukset.

⁶ **Korvaamisperiaate:** Jos kahdesta tuotteesta toinen on ympäristön kannalta parempi kuin toinen, on valittava parempi tuote. Jos siis tuotteelle on olemassa ympäristön kannalta parempi korvaava tuote, on valittava se.

Pohjoismaiden neuvosto

B 284/miljö

Käsittelijä:
Ympäristö- ja luonnonvaravaliokunta

Liitteet :
- Ministerineuvoston ehdotus

Dnro 12-00240-4

vahvistanut yhteiskunnan yhtenäisyyttä. Pohjoismaiselle mallille on ominaista hyvinvointi- ja työmarkkinapolitiikan luja keskinäinen yhteys. Vaikka eri Pohjoismaiden hyvinvointijärjestelmät eivät olekaan täysin samanlaisia, yhtäläisyyksiä on kuitenkin niin paljon, että *pohjoismaisesta hyvinvointimallista* on tullut käsite.

Pohjoismaiselle yhteiskuntamallille ovat tunnusomaisia yleiset hyvinvointijärjestelmät. Ydinarvoja ovat kaikkien ihmisten yhtäläiset mahdollisuudet, sosiaalinen solidaarisuus ja turvallisuus sukupuolesta, etnisyydestä, uskonnosta, vakaumuksesta, toimintakyvystä, iästä ja seksuaalisesta suuntautumisesta riippumatta. Kyse on sosiaalisista oikeuksista sekä periaatteesta, jonka mukaan kaikilla tulee olla yhtäläiset mahdollisuudet sosiaali- ja terveyspalveluihin, koulutukseen ja kulttuuriin. Tämä koskee myös huolenpitoa sosiaalisesti ja muuten heikoista yhteiskunnan ryhmistä. Hyvinvointimallin pohjana on monimuotoisuus, jossa kaikki ryhmät osallistetaan yhteiskuntaan. Monimuotoisuudella on tärkeä sija useimmilla strategian alueilla, ja sen on sisällyttävä kestävä kehityksen työhön. Kaikkien mahdollisuus osallistua yhteiskuntaan ja sen päätöksentekoon on keskeinen osa pohjoismaista hyvinvointimallia. Tasa-arvoinen yhteiskunta antaa mahdollisuuden hyödyntää kaikkia yhteiskunnan voimavaroja. Tämä puolestaan edistää hyvinvointia.

Pohjoismainen hyvinvointimalli perustuu hyvään hallintoon nojaavalle yhteiskuntarakenteelle, jossa keskeisellä sijalla on sukupolvien välinen luottamus. Väestönkehityksen tuleva muutos, ennen kaikkea väestön ikääntyminen, on avainhaaste. Yksi tärkeimpiä haasteita tulee olemaan työkykyisen väestön osallistaminen työelämään aikaisempaa suuremmassa määrin. Tämä tarkoittaa muun muassa sitä, että maahanmuuttajaväestö on kotoutettava paremmin yhteiskuntaan ja työelämään. Siirtymävaihetta koulusta työelämään on lyhennettävä ja parannettava mahdollisuuksia työuran pidentämiseen.

Terve väestö on kestävä hyvinvointimallin edellytys. Yhteiskunnalliset ja väestönkehityksen haasteet pakottavat vahvistamaan panostuksia kansanterveyteen, muun muassa ehkäisemään pitkäaikaissairauksia ja tapaturmia. Myös aktiivisen ikääntymisen edistämiseen on panostettava, niin että yhä useammat voivat säilyttää toimintakykynsä ja selviytyä mahdollisimman pitkään omillaan. Hyvä kansanterveys vaikuttaa myönteisesti maiden kilpailukykyyn, kasvuun ja innovointikykyyn.

Suhteellisen vahvasta yhteiskuntataloudellisesta kehityksestä huolimatta myös Pohjoismaissa on köyhyyttä. Suurimmassa köyhyysvaarassa ovat maahanmuuttajat, pitkäaikaistyöttömät, pitkäaikaissairaajat, toimintarajoitteiset ja yksinhuoltajaperheet. Nuorten pitkäaikaistyöttömyys on erityisen vakava ongelma, koska näiden nuorten vaarana on pitkäaikainen syrjäytyminen työelämästä ja yhteiskunnasta. Nuorten työllisyyden parantamiseen tähtäävät toimenpiteet ovat sen vuoksi tärkeitä.

Toinen haaste on ihmiskauppa ja muu siihen verrattava ihmisarvoa ja koskemattomuutta loukkaava hyväksikäyttö. Tämän kehityksen pysäyttämiseksi tarvitaan yhteistä osaamista ja ilmiön ymmärtämistä. Tämä edellyttää kansallista, alueellista ja kansainvälistä yhteistyötä.

Vuoteen 2025 ulottuvat tavoitteet

Pohjoismaiden neuvosto

B 284/miljö

Käsittelijä:
Ympäristö- ja luonnonvaravaliokunta

Liitteet :
- Ministerineuvoston ehdotus

Dnro 12-00240-4

Pitkän aikavälin kestävä talouskasvu

Pohjoismaiden talouskehitys on vakaata, kestävä ja tervettä. Pohjoismaiden hyvinvointimallin rahoituksen kestävyys varmistetaan väestönkehityksen valossa. Pohjoismaat panostavat kestäväan yhteiskuntasuunnitteluun, joka pohjautuu alueellisiin kehitysedellytyksiin.

Työ ja monimuotoisuus

Työllisyysastetta ja työn tarjontaa lisätään Pohjoismaissa. Rakenteellista työttömyyttä vähennetään kiinnittäen erityistä huomiota nuorisotyöttömyyteen. Pohjoismaat lisäävät osallistamista ja monimuotoisuutta yhteiskunnassa ja työelämässä. Turvallisuuden, terveyden ja hyvinvoinnin tasoa parannetaan työelämässä.

Terveys ja sosiaaliturva

Terveys- ja hyvinvointipolitiikkaa kehitetään, niin että maat säilyttävät sosiaaliset turvaverkkonsa ja ehkäisevät heikkojen ryhmien syrjäytymistä pitäen samalla yllä Pohjoismaiden kilpailukykyä. Laatua ja turvallisuutta vahvistetaan sosiaali- ja terveyssektorilla. Koko väestön kansanterveyttä parannetaan. Etusijalla ovat ennaltaehkäisevät toimenpiteet.

Tasa-arvo, demokratia ja ihmisoikeudet

Tasa-arvoa ja sosiaalista yhtenäisyyttä edistetään sukupuolen, etnisyyden, uskonnon, vakaumuksen, toimintakyvyn, iän ja seksuaalisen suuntautumisen suhteen. Ihmisoikeuksien edistämiseksi toteutetaan ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä esimerkiksi köyhyyden ja ihmiskaupan poistamiseksi.

Kulttuuri

Kulttuurin merkitystä ja asemaa selvitetään ja niitä vahvistetaan Pohjoismaiden kestäväan kehitykseen tähtäävässä työssä.

Indikaattorit

- Väestönkehitys
- BKT mitattuna ostovoimalla euroa ja henkeä kohti
- Valtionvelka
- Kaupungistuminen
- Työllisyys- ja työttömyysluvut
- Eliniän odote vastasyntyneellä
- Gini-kerroin
- Lapsiperheiden köyhyysriski
- Sukupuolten välinen palkkaero

3. Elinvoimaiset ekosysteemit

Maapallon ekosysteemit tarjoavat ihmiskunnalle monia elintärkeitä tuotteita ja palveluja, jotka antavat mahdollisuuden jatkaa kestävä ja vihreä kasvua ja ihmisten hyvinvointia. Esimerkkejä tällaisista ekosysteemipalveluista⁷

⁷ **Ekosysteemipalvelu**-käsitteen lähtökohtana ovat ihmisen tarpeet ja hyvinvointi, ja se käsittää ekosysteemien tuottamat tavarat ja palvelut. Ekosysteemi on kasvien, eläinten ja mikro-organismien muodostama toiminnallinen kokonaisuus, jonka osat ovat vuorovaikutuksessa sekä keskenään että elottoman ympäristön kanssa. Ekosysteemipalvelut sekoitetaan joskus luonnon monimuotoisuuteen eli biodiversiteettiin. Luonnon monimuotoisuudella tarkoitetaan maapallon kaikkien elollisten lajien rikkautta eli sekä lajien sisäistä että lajien ja ekosysteemien välistä vaihtelua. Lajien runsaus eli luonnon monimuotoisuus ei ole sama asia kuin

Pohjoismaiden neuvosto

B 284/miljö

Käsittelijä:
Ympäristö- ja luonnonvaravaliokunta

Liitteet :
- Ministerineuvoston ehdotus

Dnro 12-00240-4

ovat elintarvikkeet ja muut biologiset raaka-aineet, juomavesi, luonnollinen vedenpuhdistus, ilmaston säätely, hiilidioksidin talteenotto, luonnollinen suoja luonnononnettomuuksia vastaan ja pölytys. Tutkimusten mukaan monien ekosysteemipalvelujen tila on heikentynyt merkittävästi. Tämä vaarantaa kansainvälisen yhteisön mahdollisuudet saavuttaa YK:n vuosituhattavoitteet ja vaikuttaa huomattavasti myös teollisuuteen ja ihmisten hyvinvointiin.

Pohjoismaiden ministerineuvosto on käynnistänyt erityisesti Pohjoismaihin keskittyvän tutkimuksen⁸ (2011–2012), jonka pohjana on kansainvälinen raportti "The Economics of Ecosystems & Biodiversity" (Ekosysteemien ja luonnon monimuotoisuuden taloudellinen arvo, TEEB). Se tuo selkeästi esille luonnon monimuotoisuuden ja ekosysteemipalvelujen häviämisen kustannukset verrattuna niiden säilyttämisestä aiheutuviin kustannuksiin. Tutkimuksessa korostetaan, että on tärkeää hinnoitella ekosysteemipalvelut ja luonnonvarat oikein ja sisällyttää nämä kustannukset kansantalouden tilinpitoon ja päätöksentekopohjaan.

Vaikka Pohjoismaita pidetäänkin sekä uusiutuvien että uusiutumattomien luonnonvarojen kestävästä käytöstä edelläkävijöinä, meillä on paljon parantamisen varaa. Yksi avainhaaste on kehittää kestäviä toimintamuotoja Pohjoismaiden erilaisiin luonnon- ja ilmasto-oloihin ja vastata samalla maailman kasvavan väestön kysyntään. Pohjoismaiden suurimpia ekosysteemihaasteita ovat saastumisen ja lyhytnäköisen hallinnon aiheuttama maan ja metsän laadun heikkeneminen ja maalta peräisin olevien päästöjen aiheuttama meriympäristön huonontuminen.

Meriympäristön ja rannikkoalueiden saastumisen ehkäisemiseksi on tärkeää kohdistaa toimenpiteet päästölähteisiin. Esimerkiksi Itämeri, joka on lähes suljettu, matala ja kylmä murtovesiallas, on erittäin haavoittuva. Rannikkovaltioiden inhimillisestä toiminnasta aiheutuva kuormitus vaikuttaa siihen mitä suurimmassa määrin. Vakavin ongelma on rehevöityminen. Lisäksi Itämerestä on mitattu korkeita haitallisten aineiden, muun muassa raskasmetallien, pitoisuuksia. Myös koko ajan voimakkaasti lisääntyvät öljyn ja kemikaalien kuljetukset erityisesti Suomenlahdella lisäävät öljy- ja kemikalivahinkojen riskiä.

Arktisella alueella harjoitettava toiminta sekä siihen liittyvä laivaliikenteen ja öljyn- ja kaasunkuljetusten kasvu lisäävät Pohjois-Atlantin ympäristöriskiä. Sen vuoksi on syytä priorisoida erityisesti turvallisuus- ja valmiuspoliittista yhteistyötä.

Vuoteen 2025 ulottuvat tavoitteet

Kestävä luonnonvarojen hallinta

Pohjoismaiden luonnon monimuotoisuutta vahvistetaan, niin että ekosysteemit säilyvät vahvoina ja tuottavat vastedeskin välttämättömiä ekosysteemipalveluja hyvinvoinnin luomiseksi. Tietämystä ekosysteemipalvelujen

---

ekosysteemipalvelu. Luonnon monimuotoisuus on pikemminkin ekosysteemipalvelujen edellytys. Ekosysteemipalvelut puolestaan edistävät luonnon monimuotoisuutta.

⁸ <http://www.ieep.eu/work-areas/biodiversity/valuing-biodiversity-and-ecosystem-services/2011/02/initiating-a-teeb-assessment-for-the-nordic-countries>

Pohjoismaiden neuvosto

B 284/miljö

Käsittelijä:
Ympäristö- ja luonnonvaravaliokunta

Liitteet :
- Ministerineuvoston ehdotus

Dnro 12-00240-4

arvosta vahvistetaan. Tämä voi auttaa kehittämään ohjauskeinoja, jotka puolestaan voivat kannustaa luonnon monimuotoisuuden kestäväan käyttöön ja säilyttämiseen.

Merien ekosysteemit

Pohjoismaiden merialueiden ekologisen tilan tulee olla hyvä ja alueita tulee käyttää kestävällä tavalla. Pohjoismaiden merialueiden hallinnan pohjana on tieto ja kokonaisvaltainen ekosysteemiin perustuva lähestymistapa. Itämeren rehevöityminen vähenee ja Itämeren ympäristön ja vesialueiden ekologinen tila kohenee.

Maaekosysteemit

Pohjoismaiden maaekosysteemien ekologinen tila on hyvä. Ekosysteemien suojelu ja kestävä käyttö ovat tasapainossa. Kestävä metsätalous varmistetaan suojelun ja hallinnon avulla. Metsien monipuolisiin tehtäviin ja ekosysteempipalveluihin kiinnitetään huomiota.

Ilmanlaatu

Ilman epäpuhtauksien ympäristölle ja ihmisille aiheuttamia haittoja vähennetään. Epäpuhtaudet ovat sallittujen raja-arvojen ja kansainvälisten ilmanlaatuvaatimusten rajoissa eivätkä ylitä luonnon sietokykyä. Ilman epäpuhtauksien ja ilmastonmuutoksen välisestä yhteydestä hankitaan lisää tietoa.

Indikaattorit

- Kalakantojen kestävyys
- Typpi- ja fosforipäästöt Itämereen
- Tavallisten lintulajien indeksin muutokset
- Metsähakkuiden ja metsänkasvun kehitys vuositasolla
- Kaupunkiväestön altistuminen ilman otsoni- ja hiukasepäpuhtauksille

4. Muuttunut ilmasto

Ilmastonmuutos on suuri haaste, joka on jo vaikuttanut merkittävästi ihmisiin ja ympäristöön. Yhdistyneiden kansakuntien ilmastopaneeli (IPCC) laskee hiilidioksidin (CO₂) pitoisuuden ilmakehässä kaksinkertaistuneen esiteollisesta ajasta. Tämän puolestaan arvioidaan kohottavan maapallon keskilämpötilaa 1,1–6,4 celsiusastetta seuraavien sadan vuoden aikana.

Ilmastonmuutoksen oletetaan aiheuttavan suuria taloudellisia ja inhimillisiä seurauksia, muun muassa kuivuutta joillakin alueilla, merenpinnan kohoamista, helteiden ja myrskyjen yleistymistä sekä merien happamoitumista. Luonnollisten ekosysteemien häiriintymisen ja luonnon monimuotoisuuden kiihtyvän köyhtymisen vaara on merkittävä, ja se johtaa monien ihmisten hyvinvoinnin heikkenemiseen. Pohjoismaissa ilmastonmuutoksen vaikutukset ovat suurimmat arktisella alueella, joka on erityisen herkkä.

Ilmastonmuutos vaikuttaa suuresti merien ekosysteemeihin ja luonnonvaroihin. Haasteita pahentaa ilmastonmuutoksesta johtuva merien happamoituminen, jota monet tutkijat pitävät merien ekosysteemien suurimpana uhkana. Kalakantojen muuttuvat vaelluskuviot voivat aiheuttaa taloudellisia, poliittisia ja hallinnollisia ongelmia. Tämä puolestaan edellyttää entistä vahvempaa alueellista yhteistyötä. Muuttunut ilmasto vaikuttaa kielteisesti myös kaupunkeihin ja infrastruktuuriin, kun esimerkiksi voimakkaat rankka-

Pohjoismaiden neuvosto

B 284/miljö

Käsittelijä:
Ympäristö- ja luonnonvaravaliokunta

Liitteet :
- Ministerineuvoston ehdotus

Dnro 12-00240-4

sateet ja muut tulevaisuudessa arvattavasti yhä yleisemmiksi käyvät äärimmäiset sääilmiöt vaurioittavat niitä.

Pohjoismailla on tärkeä tehtävä kansainvälisten ilmastoneuvottelujen vauhdittajina. Tavoitteena on rajoittaa maapallon lämpötilan kohoaminen korkeintaan kahteen celsiusasteeseen esiteolliselta tasolta, jotta vältyttäisiin maapallon lämpenemisen pahimmilta haittavaikutuksilta. Tämä kunnianhimoinen ilmastotavoite vaatii mittavia ja välittömiä toimenpiteitä kaikissa maissa.

On välttämätöntä irrottaa maailmanlaajuisesti talouskasvu fossiilisten polttoaineiden käytöstä. Lisäksi yhteiskunnat ja kaupungit on sopeutettava ilmastomuutoksen nykyisiin ja odotettavissa oleviin vaikutuksiin. Ilmastomuutokseen sopeutuminen edellyttää viljelymenetelmien ja maankäytön muutoksia ja muun muassa sellaisten viljelykasvien ja puulajien kehittämistä, jotka ovat vastustuskykyisiä maa- ja metsätalouden uudentyyppisille taudinaiheuttajille.

Sopeutumisstrategioissa ja ilmastomuutoksen lieventämisessä ei kuitenkaan ole kyse vain tekniikasta. On otettava huomioon myös sosiaalinen ulottuvuus ja sukupuolinäkökulma, silloin kun se on aiheellista. Näin sopeutumistoimenpiteitä voidaan tehostaa ja tukea paremmin ilmastomuutoksen lieventämiseksi ja kestäväen kehityksen edistämiseksi tehtävää työtä.

Energiankäytön tehostaminen esimerkiksi liikenteessä⁹, asumisessa ja rakentamisessa, tuotekehittely ja uusiutuvan energian osuuden lisääminen ovat esimerkkejä tärkeistä toimenpiteistä, joilla vähennetään kasvihuonekaasupäästöjä. Fossiilisilla energianlähteillä on todennäköisesti kuitenkin suuri merkitys myös tulevaisuudessa. Sen vuoksi on välttämätöntä tukea toimenpiteitä, jotka auttavat vähentämään fossiilisten energianlähteiden käyttöä ja kasvihuonekaasupäästöjä myös Pohjoismaiden ulkopuolella. Toimenpiteitä, joilla pyritään sopeutumaan ilmastomuutoksen vaikutuksiin, on tuettava myös haavoittuvissa ja vähemmän kehittyneissä maissa. Uusien teknisten ja sosiaalisten innovaatioiden tarve voi synnyttää Pohjoismaiden elinkeinoelämälle myös uusia liiketoimintamahdollisuuksia.

Vuoteen 2025 ulottuvat tavoitteet

Energia

Pohjoismaista energiahuoltoa kehitetään kestävämmällä tavalla. Lisätään Pohjoismaiden panostuksia uusiutuvaan energiaan ja energiankäytön tehostamiseen. Talouskasvu irrotetaan uusiutumattoman energian kulutuksesta. Lisätään kulutusjoustoa Pohjoismaiden sähkömarkkinoilla.

Ilmasto

Pohjoismaat toimivat sen puolesta, että viimeistään vuonna 2015 saadaan aikaan maailmanlaajuinen ilmastosopimus, joka tulee voimaan vuonna 2020. Kaikkia maita velvoittavalla sopimuksella rajoitetaan maapallon lämpeneminen korkeintaan kahteen celsiusasteeseen. Pohjoismailla on kunnianhimoiset kansalliset tavoitteet kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseksi. Pohjoismaisten rahoituslaitosten asemaa ilmastotyössä ja vihreissä in-

---

⁹ Liikennesektori on tärkeä, mutta koska se ei ole erillinen yhteistyöalue Pohjoismaiden ministerineuvostossa, liikennesektorin vastuuta siirtymisestä kestäväen kehitykseen ei käsitellä suoraan tässä strategiassa.

Pohjoismaiden neuvosto

B 284/miljö

Käsittelijä:
Ympäristö- ja luonnonvaravaliokunta

Liitteet :
- Ministerineuvoston ehdotus

Dnro 12-00240-4

vestoinneissa edistetään. Pohjoismaat pyrkivät sisällyttämään ympäristön ja ilmaston kehitysyhteistyöhön sekä hyvinvointi- ja työllisyysnäkökulmat ilmastotyöhön.

Indikaattorit

- Uusiutuvan energian osuus bruttoenergiahuollossa
- Kasvihuonekaasupäästöjen kehitys sektoreittain
- Maankäytöstä, sen muutoksesta ja metsätaloudesta aiheutuvat päästöt

5. Maapallon luonnonvarojen kestävä käyttö

Taloukasvu on luonut edellytykset suurelle aineelliselle hyvinvoinnille. Kasvu synnyttää myös uusia sosiaalisia ja ympäristöalan haasteita. Kestämätön ja kasvava kulutus kumoaa tehokkaalla ympäristötekniikalla saavutetun ympäristöhyödyn monilla alueilla. Ongelmat johtuvat usein elämäntyylistä ennen kaikkea rikkaissa osissa maailmaa, joissa kotitalouksien kulutuksen osuus ympäristövaikutuksista on noin puolet.

Rio de Janeirossa vuonna 2012 pidetyssä kestävä kehityksen kansainvälisessä Rio+20-konferenssissa päätettiin maailmanlaajuisesta 10-vuotisesta kestävä kulutuksen ja tuotannon puiteohjelmasta. Sen rooli on tärkeä jatkettaessa työtä tällä alueella. Lisäksi päätettiin ryhtyä laatimaan kansainvälisiä kestävyystavoitteita, joissa tärkeitä teema-alueita tulevat oletettavasti olemaan luonnonvarat sekä kestävä kulutus ja tuotanto. Rio+20 päätti myös kehittää mittareita, joilla täydennetään bruttokansantuotetta kehityksen mittarina.

Vaikka Pohjoismaat ovatkin vahvistaneet ympäristöpanostuksiaan esimerkiksi lainsäädännön, taloudellisten ohjauskeinojen, ympäristömerkintöjen ja tehokkaamman ympäristötekniikan avulla, niiden ekologinen jalanjälki on kokonaisuudessaan kasvanut. Tilanne on sama Pohjoismaiden ulkopuolella. Ympäristöön vaikuttavat erityisesti elintarvikkeet, asuminen ja liikenne, sillä ne kuluttavat runsaasti energia- ja vesivaroja. Pohjoismaiden on vähennettävä tavaroiden ja palvelujen kestävämpään kulutukseen ja tuotantoon liittyviä ekologisia, sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja.

Elintarvikkeiden ympäristökuormitus, joka aiheutuu muun muassa eläintenpidosta, kuljetuksista ja elintarvikeketjun hävikistä, vaihtelee tuotteen mukaan, ja se voi vaikuttaa myös elintarviketurvallisuuteen ja eläinten terveyteen. Kestävät ruokailutottumukset tarkoittavat sitä, että otetaan huomioon useita eri näkökulmia. Valitaan esimerkiksi elintarvikkeita, joiden kielteinen ympäristövaikutus on mahdollisimman vähäinen ja jotka sen lisäksi edistävät sosiaalista kehitystä ja kansanterveyttä. On siis syötävä turvallista ja ravitsevaa ruokaa, joka vähentää ylipainoa, lihavuutta tai muita elämäntapasairauksia. Myös tuotannon on oltava kestävä. Maailman yhä kasvavan väestön ruokkiminen on valtava haaste, jonka ratkaisemiseen myös Pohjoismaiden tulee osallistua.

Asumisen kysyntään ja valintaan vaikuttaa se, että yhden hengen talouksien määrä ja asumispinta-ala kasvavat Pohjoismaissa. Kestävä asuminen edellyttää, että energiaa ja muita luonnonvaroja käytetään tehokkaasti. Tähän sisältyvät myös terveyteen ja yksityistalouteen liittyvät näkökohdat, turvallisuus ja saavutettavuus. Kestävä asuminen edellyttää lisäksi työpaikkojen, kauppojen ja jätteenkeräyspisteiden läheisyyttä, kattavaa joukkoliikennettä,

Pohjoismaiden neuvosto

B 284/miljö

Käsittelijä:
Ympäristö- ja luonnonvaravaliokunta

Liitteet :
- Ministerineuvoston ehdotus

Dnro 12-00240-4

kävely- ja pyörätieverkkoa ja muita seikkoja, joista kuluttajat ovat riippuvaisia arkielämässään ja jotka vaikuttavat heidän mahdollisuuksiinsa tehdä kestäviä valintoja.

Vihreän kasvun edistämisessä on tärkeää resurssitehokkuuden parantaminen, varovaisuus ehtyvien luonnonvarojen käytössä ja uudenlainen näkemys jäteongelman ratkaisemisesta. Jäte on nähtävä enemmänkin arvokkaana raaka-aineena, ja ympäristömyrkyjä sisältä jäte on poistettava kierrosta. Tuotannon, tuotteiden ja jätteen ympäristövaikutukset on minimoitava elinkaariajattelun näkökulmasta.

Kun Pohjoismaat toimivat yhdessä, vihreän kasvun panostusten massa kasvaa, markkinat laajenevat ja toimenpiteet vaikuttavat enemmän poliittisesti meneillään olevissa kansainvälisissä prosesseissa. Julkiset, yksityiset ja yksittäiset kuluttajat vaikuttavat tarjontaan kysynnällään ja edistävät näin kestävien tuotteiden ja palvelujen tarjontaa. Julkisella sektorilla on strateginen tehtävä kestävien tuotteiden ja palvelujen tilaajana. Myös elinkeinoelämällä on tärkeä tehtävä, joka liittyy muun muassa ympäristö- ja sosiaalialan yhteistyöhön toimitusketjun kanssa, yrityksen yhteiskuntavastuuseen (CSR) ja ympäristömerkintään.

Vuoteen 2025 ulottuvat tavoitteet

Kestävä kulutus ja tuotanto

Pohjoismaat korvaavat kestävämmän kulutuskulttuurin kestävämmällä uudelleenkäyttökulttuurilla, joka perustuu ympäristömyönteiseen tuotantoon ja kulutukseen. Kestävää kulutusta ja tuotantoa lisätään lainsäädännön, taloudellisten ohjauskeinojen, tiedotuksen ja koulutuksen avulla sekä infrastruktuuri-toimenpiteillä, jotka helpottavat kuluttajien kestävästä käyttäytymisestä. Pohjoismaiseen ympäristömerkintäjärjestelmä Joutsenmerkkiin liittyvää työtä kehitetään ja vahvistetaan. Vihreisiin teknisiin normeihin ja standardeihin, muun muassa julkisiin hankintastandardeihin, liittyvää pohjoismaista yhteistyötä lisätään. Pohjoismaiden ministerineuvosto ja sen sihteeristö ovat sisällyttäneet kestävyysnäkökulman omaan toimintaansa.

Resurssitehokkuus ja jäte

Pohjoismaat irrottavat kestävämmän luonnonvarojen käytön talouskasvusta lisäämällä resurssitehokkuutta, uudelleenkäyttöä ja kestävästä jätetuotannosta. Tuotannon, tavaroiden ja jätteen kielteiset ympäristövaikutukset on minimoitu elinkaarinäkökulmasta (siis myös muissa maissa). Jätteen synnyn ehkäisyä ja jätteen hyödyntämistä tehostetaan ja jätteeseen suhtaudutaan entistä selkeämmin arvokkaana raaka-aineena. Uusien yhteisten tekniikoiden ja menetelmien kehittäminen edistää kestävämpää jätteenkäsittelyä Pohjoismaissa.

Indikaattorit

- Ympäristökuormituksen, bruttoenergiankäytön, resurssienkäytön ja muun jätteen kuin kaivannaisjätteen tuottamisen irrottaminen talouskasvusta
- Pohjoismaainen Joutsenmerkki ja Euroopan ympäristömerkki Ecolabel
- Ympäristöverojen osuus kokonaisverotuloista
- Yhdyskuntajätteen synnyn ja kunnan jätetuotannon kehitys käsittelymenetelmittain

Pohjoismaiden neuvosto

B 284/miljö

Käsittelijä:
Ympäristö- ja luonnonvaravaliokunta

Liitteet :
- Ministerineuvoston ehdotus

Dnro 12-00240-4

6. Koulutus, tutkimus ja innovaatiot

Hyvät koulutuksen, tutkimuksen ja innovaatioiden edellytykset ovat tärkeä osa vihreää taloutta. Asennemuutos ja yksilöiden, yritysten ja organisaatioiden käyttäytymisen muuttaminen edellyttävät kestävästä kehitystä koskevan tiedon lisäämistä. Kestävän kehityksen tuleviin haasteisiin ei löydetä ratkaisuja ilman tietoa. Tieto ja uudet tekniikat, mutta myös kyky hyödyntää ihmisten osaamista, ovat Pohjoismaiden kilpailukyvyyn peruskiviä, ja ne ovat edistäneet yritysten kansainvälistä menestystä.

Viranomaisten mahdollisuudet hinnoitella ja säädellä ympäristölle haitallisten aineiden päästöjä ovat keskeinen edellytys ympäristömyönteisempien tekniikkojen kehittämiseksi. Tällaiset mahdollisuudet lisäävät tutkimuksen ja kehityksen potentiaalista kannattavuutta.

Tutkimus- ja innovaatioympäristöt on saatava mukaan investointien kautta, ja koko väestöllä on oltava yhtäläiset mahdollisuudet osaamisen parantamiseen ja laadukkaaseen koulutukseen. Tutkimus- ja innovaatiopanostusten tasot tulevat vaihtelemaan eri Pohjoismaissa. Kestävää kehitystä koskevalle koulutukselle asetettävien tavoitteiden lähtökohtana on oltava oma kulttuuri ja paikalliset sosiaaliset, taloudelliset ja ekologiset olosuhteet. Tutkimus- ja innovaatioympäristöt on saatava liikkeelle, jotta ne ryhtyisivät käsittelemään maapallon luonnonvarojen kannalta erityisen tärkeitä ongelmia.

Vuoteen 2025 ulottuvat tavoitteet

Koulutus

Tietämys kestävästä kehityksestä sisällytetään opetukseen kaikilla tasoilla. Yhä useammat Pohjoismaiden nuoret saavat koulutuksen, joka antaa heille elinkeinoelämän kaipaamaa osaamista.

Tutkimus

Kestävän kehityksen tueksi käynnistetään monitieteisiä pohjoismaisia tutkimus- ja koulutuspanostuksia. Tämä tapahtuu vuorovaikutuksessa vastaavien kansallisten ja eurooppalaisten aloitteiden kanssa esimerkiksi biotalouden alueella. Vihreän kasvun, hyvinvoinnin ja terveyden tutkimukseen ja koulutukseen liittyvää pohjoismaista yhteistyötä lisätään. Tieteellisiä tuloksia käytetään entistä suuremmassa määrin päätöksentekopohjana politiikan muotoilussa.

Innovaatiot

Pohjoismaat ovat edelläkävijäalue ympäristötekniikoiden ja sosiaalisten innovaatioiden kehittämisessä vihreän kasvun ja kestävästä kehityksestä tueksi. Energiatekniikoiden testaukseen ja kehittämiseen liittyvää pohjoismaista yhteistyötä kehitetään ja selvitetään yhteispohjoismaisten testaus- ja esittelylaitosten mahdollisuuksia. Vihreiden sijoitusten ja yritysten rahoitusta koordinoidaan ja vahvistetaan.

Indikaattorit

– Toisen asteen ja korkea-asteen koulutuksen saaneiden osuus koko väestöstä

Pohjoismaiden neuvosto

B 284/miljö

Käsittelijä:
Ympäristö- ja luonnonvaravaliokunta

Liitteet :
- Ministerineuvoston ehdotus

Dnro 12-00240-4

– Tutkimukseen ja kehitykseen käytetyt varat sektoreittain prosentteina BKT:sta

7. Jalkautus, toteutus ja seuranta

Kestävyysnäkökulma on sisällytettävä kaikkeen Pohjoismaiden ministerineuvostossa tehtävään työhön. Strategia luo pohjan Pohjoismaiden ministerineuvoston kestäväen kehityksen budjetille ja pitkän aikavälin työlle kestäväen kehityksen parissa. Yhteistyöministerieillä on pääministereihin nähden koordinoiva ja avustava rooli ja siten yleisvastuu strategian toteutuksen koordinoinnista. Yhteistyöministerieillä on vastuu tiedotuksesta, raportoinnista sekä strategian arvioinnista ja tarkistuksesta. Pohjoismaiden ministerineuvoston kestäväen kehityksen asiantuntijaryhmä avustaa yhteistyöministereitä kestäväen kehityksen työssä.

Strategia toteutus tapahtuu ministerineuvoston eri yhteistyöalueilla. Strategian tavoitteet sisällytetään eri ministerineuvostojen sektoriohjelmiin ja muunnetaan konkreettisiksi toimenpiteiksi, joiden tavoitteet ovat mitattavissa. Ministerineuvostot organisoivat itse koordinoitusti muiden asianomaisten sektoreiden kanssa strategian toteutuksen, selvittävät toteutuksen edistymistä ja osallistuvat toteutuksen raportointiin ja arviointiin. Kestäväen kehitystä edistetään myös yhteistyössä pohjoismaisten laitosten ja yhteistyöelinten kanssa.

Strategian toteutus Pohjoismaiden ministerineuvostossa rahoitetaan Pohjoismaiden ministerineuvoston budjetista. Asianomaiset ministerineuvostot vastaavat oman sektoribudjettinsa puitteissa toteutuksen rahoituksesta kiinnittäen erityistä huomiota strategian tavoitteisiin ja painopistealueisiin.

Yhteistyöministerien kestäväen kehityksen määräraha käytetään aloitteisiin, jotka tukevat pohjoismaisen kestäväen kehityksen strategian täytäntöönpanoa. Aloitteet täyttävät pohjoismaisen hyödyn vaatimuksen, ovat sektorienvälisiä ja innovatiivisia ja sisältävät kestäväen kehityksen kolme ulottuvuutta. Kestäväen kehityksen määrärahalla vahvistetaan myös tiedotusta ministerineuvoston kestäväen kehityksen työstä, mukaan lukien kestäväen kehityksen pohjoismaisten mittareiden käyttö. Toiminta kohdistuu sekä Pohjoismaihin, lähialueisiin että muualle maailmaan. Pohjoismaiden ministerineuvosto seuraa ja panee täytäntöön myös Rio+20-konferenssin tuloksia.

Sektorienvälistä yhteistyötä tuetaan ministerineuvostossa muun muassa edistämällä sektorienvälistä vuoropuhelua ja kokemustenvaihtoa strategiasta ja sen tavoitteista sekä niiden merkityksestä kullekin sektorille. Kullekin sektorille nimetään erityiset kestäväen kehityksen yhteyshenkilöt tarkoituksenaan helpottaa viestintää ministerineuvoston koko organisaatiossa ja jalkauttaa kestävyysasiat johdonmukaisemmin toimintaan. Lisäksi harkitaan uusien arviointi-, raportointi- ja viestintävälineiden kehittämistä kestäväen kehitykseen liittyvän toiminnan tuloksia varten.

Pohjoismaisia kestäväen kehityksen mittareita päivitetään jatkuvasti. Lisäksi laaditaan vuotuiset mittariraportit, niin että raportoituessa kestäväen kehityksen strategian täytäntöönpanosta voidaan seurata Pohjoismaissa tapahtuvaa kehitystä.

Pohjoismaiden neuvosto

B 284/miljö

Käsittelijä:
Ympäristö- ja luonnonvaravaliokunta

Liitteet :
- Ministerineuvoston ehdotus

Dnro 12-00240-4